

УДК 338.22

Теоретичні основи ресурсного забезпечення діяльності підприємства

Феєр О.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та управління
економічними процесами
Мукачівського державного університету

Дрозд М.В.

магістр
Мукачівського державного університету

У статті розглянуто теоретичні положення ресурсного забезпечення діяльності підприємства. Обґрунтовано важливість формування ефективної системи ресурсного забезпечення діяльності підприємства. Визначено, що досягнення бажаних фінансових результатів неможливо досягти без формування системи (механізму) управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства.

Ключові слова: ресурси, забезпечення, ресурсне забезпечення діяльності підприємства, принципи ресурсного забезпечення діяльності підприємства, управління ресурсним забезпеченням.

Феєр О.В., Дрозд М.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕСУРСНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены теоретические положения ресурсного обеспечения деятельности предприятия. Обоснована важность формирования эффективной системы ресурсного обеспечения деятельности предприятия. Определено, что достижение желаемых финансовых результатов невозможно достичь без формирования системы (механизма) управления ресурсным обеспечением деятельности предприятия.

Ключевые слова: ресурсы, обеспечение, ресурсное обеспечение деятельности предприятия, принципы ресурсного обеспечения деятельности предприятия, управление ресурсным обеспечением.

Feyer O.V., Drozd M.V. THE THEORETICAL BASIS OF THE ENTERPRISE RESOURCE SUPPORT

In the article the theoretical principles of resource support of the company. The importance of formation effective system resource support of the company. Determined that achieve desired financial results can not be achieved without forming system (mechanism) management software resource of the company.

Keywords: resources, software resources for the enterprise, resource support principles of business, management resourced.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Кризові та швидкозмінні умови зовнішнього середовища формують перед підприємствами нові виклики та завдання. Це стосується ефективності як самого виробничого процесу, так і функціонування підприємства в цілому. Конкурентоспроможність підприємства на ринку напряму залежить від ресурсного забезпечення його діяльності та сформованої системи управління. Актуалізація проблеми ресурсного забезпечення діяльності підприємства визначається обмеженістю ресурсів і їх дороговизною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор, в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. Проблема ресурсного забезпечення діяль-

ності підприємства досліджувало багато науковців, зокрема Л. Абалкін, Т. Безверхнюк [12], Н. Богацька [23], І. Вовк [21], Р. Грант, О. Кремінь [15], К. Кузнєцова [16], А. Мельник [13], Л. Мельник, А. Полянська [10], К. Прохалада, А. Чорна [14] та ін. Незважаючи на велику кількість досліджень теоретичні аспекти ресурсного забезпечення діяльності підприємства є дискусійними і потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сутності та структури ресурсного забезпечення діяльності підприємства та його вплив на досягнення планових фінансових результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення планових фінансових результатів підприємством досягається за рахунок наявності відповідного ресурсного

забезпечення його діяльності. Підприємства мають в повному обсязі використовувати власні ресурси та мобілізувати прогресивні ресурси, які в кінцевому результаті забезпечать досягнення ефекту економічного, соціального, екологічного, інноваційного. Мати достатні ресурси для підприємства означає мати у своєму розпорядженні необхідні можливості і певні умови для свого розвитку й нормального функціонування відповідно до поставлених цілей [1, с. 77].

За етимологічною суттю термін «ресурси» (фр. *ressource* – допоміжний засіб) трактується як основні елементи виробничого потенціалу, які має в розпорядженні система і які використовуються для досягнення конкретних цілей економічного розвитку [2]. З латині термін ресурси перекладається («добре бути») і розглядається як засіб запуску процесу будь-якої діяльності [3]. Тлумачать ресурси як кошти, цінності, запаси, можливості, джерела коштів, доходів [4]. З економічної точки зору ресурсами є сукупність факторів, які безпосередньо чи опосередковано беруть участь у процесі виробництва або надання послуг [5, с. 268]. У широкому розумінні ресурсами вважають матеріальні та інформаційні об'єкти, джерела і передумови отримання необхідних людям матеріальних і духовних благ, які можна використовувати при існуючих технологіях та соціально-економічних відносинах [5, с. 268]. Дерев'яно Ю.М. під категорією «ресурс» слід розуміти будь-яку субстанцію, що здатна завдяки своєму енергоінформаційному потенціалу задовольняти потреби людства (у тому числі будь-яких відкритих стаціонарних систем) [6, с. 164]. М.А. Французова визначає ресурси як «все то, что используют экономические субъекты для достижения поставленных целей и задач и удовлетворения собственных потребностей и потребностей внешней среды» [7]. Б. Вернерфельт трактує ресурси як матеріальні і нематеріальні активи, які на відносно

постійній основі пов'язані з даною компанією [8]. К. Хелфаті і М. Петераф розглядають ресурси як актив або вхід у виробничий процес (матеріальний або нематеріальний), якими володіє організація, який вона контролює або має доступ на відносно постійній основі [9]. Також, ресурси виступають фактором внутрішніх резервів економічного розвитку підприємства при умові їх ефективного використання. Це дозволяє забезпечити не лише потреби підприємства, але й потреби суспільства в цілому (рис. 1).

Значення ресурсного забезпечення полягає у своєчасному задоволенні потреб виробництва та забезпеченні його ритмічності протягом всього операційного циклу. А. Полянська наголошує на тому, що «значення та вплив ресурсів на ефективність роботи підприємства визначається роллю, яку відіграє ресурс для досягнення цілей підприємства, можливостями його заміни, рівнем впливу ціни на окремі ресурси та оцінюється системою показників, що характеризують ефективність використання ресурсів підприємства та визначають їх вплив на кінцеві результати діяльності» [10].

Термін «забезпечення» словник з української мови визначає як постачання чогось у достатній кількості, задоволення певних потреб, створення умов для здійснення чогось, гарантування чогось, захист, охорона кого-небудь, чого-небудь від небезпеки [11, с. 19]. В літературі існує безліч підходів до розуміння ресурсного забезпечення. Розглянемо окремі з них.

Здійснення ресурсного забезпечення має ґрунтуватися на наступних принципах:

1. Автономність – можливість повністю забезпечити виробництво ресурсами або звести залежність від постачальників до мінімуму.
2. Безперервність – забезпечення ритмічності виробництва та зменшення простоїв.
3. Відповідність – наявні ресурси мають забезпечити виконання поставлених цілей і мети.

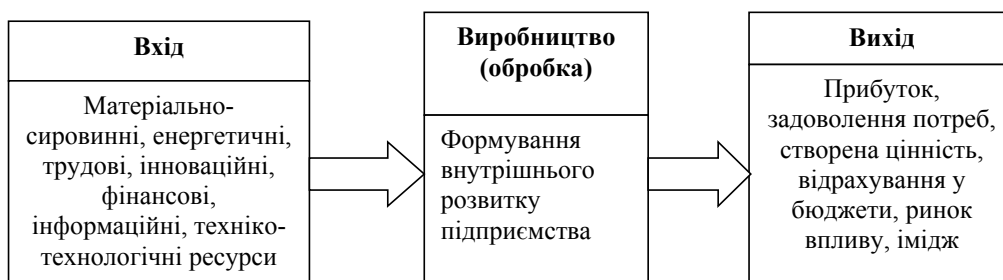

Рис. 1. Процес перетворення ресурсів у процесі господарської діяльності

Трактування поняття «ресурсне забезпечення» окремими авторами

Автор/джерело	Пропоноване визначення
М. Французова [7]	система інституційних елементів, необхідних для розподілу й перерозподілу ресурсів господарюючими суб'єктами.
Т. Безверхнюк [12]	система державних заходів, спрямованих на створення матеріальних, правових, інституційних умов перетворення елементів ресурсного простору в засоби досягнення цілей
А. Мельник, О. Оболенський, А. Васіна, Л. Гордієнко [13]	сукупність ресурсів, що використовуються чи можуть використовуватися організацією для здійснення своєї діяльності.
А. Чорна [14]	процес пошуку, залучення та використання різних видів ресурсів; складна система, яка включає в себе сукупність послідовних, взаємопов'язаних етапів, систематизованих до цих завдань методик, методів, моделей, які дають можливість обґрунтувати, вибрати спосіб ресурсного забезпечення та оцінити ефективність обраного способу
О. М. Кремінь [15].	сукупність певних видів ресурсів (матеріальних, технологічних, трудових, фінансових, інформаційних, інтелектуальних) і джерел їх формування, що беруть безпосередню участь у процесах розвитку підприємства або можуть бути мобілізовані з метою забезпечення широкомасштабного використання його потенційних можливостей та переходу до якісного нового стану.
К. Кузнєцова [16]	це можливість підприємства забезпечити свою діяльність необхідною кількістю та набором ресурсів для досягнення позитивного економічного ефекту в певний момент часу
В. Алькема, Т. Пазєєва [17]	комплекс заходів забезпечення підприємства ресурсами відповідного виду та складу, що включає механізми пошуку, отримання, зберігання, накопичення, планування, обліку, використання та витрат.
І. Сокових [18]	сукупність ресурсів доступних господарському суб'єкту, які можуть бути включені в процес виробництва в різних комбінаціях, що визначаються технологіями з врахуванням прогнозованих змін умов господарювання

4. Адаптивність (гнучкість) – реагування на зміни і вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

5. Плановість – має здійснюватися з урахуванням певної складеної програми розвитку на підприємстві.

6. Цілеспрямованість – ресурси мають залучатися тільки на досягнення поставлених завдань і виконання поставлених цілей і задач функціонування.

7. Ресурсозбереження – ощадливе використання ресурсів, які не підлягають відтворенню, використання енергозберігаючих технологій.

Важливим при розгляді питання ресурсного забезпечення є дослідження структури ресурсного забезпечення підприємства. За визначенням А.Чорної це сукупність видів ресурсів, що є специфічними способами їх взаємозв'язку і взаємодії, направленими на досягнення поставлених цілей підприємства [14, с. 93].

Існує багато класифікацій видів ресурсів. Узагальнивши наявні підходи [19–21], виділимо наступні види ресурсів:

– матеріальні ресурси – включає основні фонди і обігові активи підприємства;

– технологічні ресурси – використовувані технології та особливості організації виробничого процесу, динамічність технологічних змін, інновацій, наявність конкурентоспроможних ідей та наукових розробок;

– трудові ресурси – люди, здатні до праці, становлять основний елемент продуктивних сил суспільства, оскільки саме вони сполучають засоби і предмети праці, і в результаті трудових зусиль створюється готова продукція;

– фінансові ресурси – це грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства;

– інвестиційні ресурси – сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, які використовуються інвестором у процесі їх вкладання

в об'єкти інвестування з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [22, с. 75].

– нематеріальні ресурси – це частина потенціалу підприємства, яка дає економічну вигоду протягом тривалого періоду та має нематеріальну основу отримання доходів, до яких належать об'єкти промислової та інтелектуальної власності, а також інші ресурси нематеріального походження;

– просторові ресурси – виробничі приміщення й території підприємства, наявність і стан комунікацій, можливість їх розширення, місцезнаходження і розташування підприємства, відстань від постачальників та споживачів, наближеність до транспортних шляхів;

– інформаційні ресурси – інформація, доступ до неї, можливість розширення інформації і підвищення її ймовірності та інше;

– час – є специфічним і, на відміну від інших, не відновлюваним ресурсом, який не можна купити, відновити, повернути. Від використання часу як ресурсу залежить ефективність використання потенціалу;

– природні ресурси – компоненти природи, які використовуються або можуть бути використані як предмети споживання і як засоби праці.

– правові ресурси – законодавчі акти, прийняті державними органами влади, розроблені нормативно-правові і науково-методичні документи (положення, правила, норми, інструкції, рекомендації, характеристики тощо);

– ресурси організаційної структури управління – характер та гнучкість керівної системи, способи підпорядкування, обсяги повноважень та відповідальності, швидкість проходження керівних впливів.

Структура ресурсного забезпечення для кожної організації є індивідуальною, виходячи зі специфіки галузі, в якій вона функціонує, рівня економічного розвитку, стану потенціалу розвитку, вибраної стратегії подальшого розвитку [23].

З метою формування ефективної системи ресурсного забезпечення на підприємстві в межах загальної системи менеджменту має бути створена дієва підсистема управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства, яка в кінцевому результаті забезпечить ефективність господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Висновки із цього дослідження і далі перспективи в цьому напрямку.

Розглянувши теоретичні основи ресурсного забезпечення діяльності підприємства пропонуємо розглядати ресурсне забезпечення діяльності підприємства як сукупність (комбінацію) ресурсів необхідних підприємству для здійснення господарської діяльності із задіянням (формуванням) управлінського механізму, що забезпечить ефективне використання ресурсів і задоволення суспільних і особистих потреб. Перспективами подальших досліджень може стати формування (вдосконалення) механізму управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стец І.І. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник / І.І. Стец. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 674 с., с. 77.
2. Руус Й., Пайк С., Фернстрем Л. Интеллектуальный капитал. Практика управления / Й. Руус, С. Пайк, Л. Фернстрем. – М. : Высшая школа менеджмента, 2010. – 236 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – 5-те вид. – К.; Ірпінь : Перун, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lingvo.ua/uk/Interpret/uk-uk-uk/>.
4. Материалы свободной энциклопедии Wikipedia : [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki>.
5. Новицький В.Є. Економічні ресурси цивілізаційного розвитку: Навч. посібник / В.Є. Новицький – К.: НАУ, 2004. – 268 с.
6. Дерев'яно Ю.М. Наукові підходи до визначення категорії «ресурс» / Ю.М. Дерев'яно // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 1. – С. 164.
7. Французова М.А. Суцність ресурсного забезпечення діяльності організації / М.А. Французова // Транспортное дело России. – 2008. – № 3. – С. 12.
8. Wernerfelt B. A Resource-Based View of the Firm // Strategic Management Journal. – 1984. – № 5. – P. 173.
9. Helfat C., Peteraf M. The dynamic resource-based view: capability life cycles // Strategic Management Journal. 2003. – № 24. – P. 997.
10. Полянська А.С. Ресурсне забезпечення розвитку організацій в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] // А.С. Полянська. – Режим доступу: <http://www.pdaa.com.ua/np/pdf/81.pdf>.

11. Словник української мови: В 10 т. – К. : Наук. думка, 1972. – Т. 3. – С. 630., с. 19.
12. Безверхнюк Т. Принципи ресурсного забезпечення регіонального управління [Електронний ресурс] // Т. Безверхнюк. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ardu_o/2009_1/R_1/Bezverhruk.pdf
13. Державне управління: навч. посіб./ [А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко] ; за ред. А.Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с.
14. Чорна А. Структура ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства/ А. Чорна//Вісник Хмельницького національного університету. – 2009 р. – № 4. – Т. 1. – С. 93.
15. Кремінь О.М. Ресурсне та організаційне забезпечення ефективного розвитку підприємств (за матеріалами цукрових заводів України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами» / О.М. Кремінь. – К., 2009. – 21 с.
16. Кузнєцова К.О. Ресурсне забезпечення потенціалу конкурентоспроможності енергогенеруючих підприємств: дисерт. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / К.О. Кузнєцова. – К., 2009. – 17 с.
17. Алькема В.Г. Ресурсний потенціал системи економічної безпеки суб'єкта логістичної діяльності / В.Г. Алькема, Г.М. Пазєєва // Вчені записки Університету «КРОК». – 2013. – Випуск 33. – С. 200.
18. Соковых И.С. Ресурсное обеспечение предприятий: сущность и принципы формирования [Електронний ресурс] // И. Соковых. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/resursnoe-obespechenie-predpriyatiy-suschnost-i-printsipy-formirovaniya>
19. Roos G., Pike S., Fernstrom L. Managing Intellectual Capital in Practice. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2005.
20. Budzishovsky S. Labor and other resource sin the process of cost formation // Economic and Philosophical newspaper. – 2012. – № 46. – P. 7.
21. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи [Електронний ресурс] / І. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 1(4). – Режим доступу до журн. :<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vippsp.pdf>.
22. Квасницька Р.С. Сучасні підходи до визначення сутності та складових інвестиційних ресурсів/ Р.С. Квасницька //Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 7-8(1). – С. 75.
23. Богацька Н. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання / Н. Богацька, О. Швець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/ken-dotsbogatska-nm-shvetsoi-resursne-zabezpechennya-diyalnosti-pidpriemstva-v-suchasnih-umovah-gospodaryuvannya>.